**בראשית**

**1) פרק יג** - .....(ה) וְגַם לְלוֹט הַהֹלֵךְ אֶת אַבְרָם הָיָה צֹאן וּבָקָר וְאֹהָלִים: (ו) וְלֹא נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ לָשֶׁבֶת יַחְדָּו כִּי הָיָה רְכוּשָׁם רָב וְלֹא יָכְלוּ לָשֶׁבֶת יַחְדָּו: (ז) וַיְהִי רִיב בֵּין רֹעֵי מִקְנֵה אַבְרָם וּבֵין רֹעֵי מִקְנֵה לוֹט וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי אָז יֹשֵׁב בָּאָרֶץ: (ח) וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל לוֹט אַל נָא תְהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין רֹעַי וּבֵין רֹעֶיךָ כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנָחְנוּ: (ט) הֲלֹא כָל הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ הִפָּרֶד נָא מֵעָלָי אִם הַשְּׂמֹאל וְאֵימְנָה וְאִם הַיָּמִין וְאַשְׂמְאִילָה: (י) וַיִּשָּׂא לוֹט אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן כִּי כֻלָּהּ מַשְׁקֶה לִפְנֵי שַׁחֵת ה' אֶת סְדֹם וְאֶת עֲמֹרָה כְּגַן ה' כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בֹּאֲכָה צֹעַר: (יא) וַיִּבְחַר לוֹ לוֹט אֵת כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן וַיִּסַּע לוֹט מִקֶּדֶם וַיִּפָּרְדוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו: (יב) אַבְרָם יָשַׁב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְלוֹט יָשַׁב בְּעָרֵי הַכִּכָּר וַיֶּאֱהַל עַד סְדֹם: (יג) וְאַנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַה' מְאֹד: .....

**2) פרק יד** - (א) וַיְהִי בִּימֵי אַמְרָפֶל מֶלֶךְ שִׁנְעָר אַרְיוֹךְ מֶלֶךְ אֶלָּסָר כְּדָרְלָעֹמֶר מֶלֶךְ עֵילָם וְתִדְעָל מֶלֶךְ גּוֹיִם: (ב) עָשׂוּ מִלְחָמָה אֶת בֶּרַע מֶלֶךְ סְדֹם וְאֶת בִּרְשַׁע מֶלֶךְ עֲמֹרָה שִׁנְאָב מֶלֶךְ אַדְמָה וְשֶׁמְאֵבֶר מֶלֶךְ צְבוֹיִים וּמֶלֶךְ בֶּלַע הִיא צֹעַר: (ג) כָּל אֵלֶּה חָבְרוּ אֶל עֵמֶק הַשִּׂדִּים הוּא יָם הַמֶּלַח: (ד) שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה עָבְדוּ אֶת כְּדָרְלָעֹמֶר וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָרָדוּ: (ה) וּבְאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה בָּא כְדָרְלָעֹמֶר וְהַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיַּכּוּ אֶת **רְפָאִים** בְּעַשְׁתְּרֹת קַרְנַיִם וְאֶת הַ**זּוּזִים** בְּהָם וְאֶת **הָאֵימִים** בְּשָׁוֵה קִרְיָתָיִם: (ו) וְאֶת **הַחֹרִי בְּהַרְרָם שֵׂעִיר** עַד אֵיל פָּארָן אֲשֶׁר עַל הַמִּדְבָּר: (ז) וַיָּשֻׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל עֵין מִשְׁפָּט הִוא קָדֵשׁ וַיַּכּוּ אֶת כָּל שְׂדֵה הָעֲמָלֵקִי וְגַם אֶת הָאֱמֹרִי הַיֹּשֵׁב בְּחַצְצֹן תָּמָר: (ח) וַיֵּצֵא מֶלֶךְ סְדֹם וּמֶלֶךְ עֲמֹרָה וּמֶלֶךְ אַדְמָה וּמֶלֶךְ צְבוֹיִם וּמֶלֶךְ בֶּלַע הִוא צֹעַר וַיַּעַרְכוּ אִתָּם מִלְחָמָה בְּעֵמֶק הַשִּׂדִּים: (ט) אֶת כְּדָרְלָעֹמֶר מֶלֶךְ עֵילָם וְתִדְעָל מֶלֶךְ גּוֹיִם וְאַמְרָפֶל מֶלֶךְ שִׁנְעָר וְאַרְיוֹךְ מֶלֶךְ אֶלָּסָר אַרְבָּעָה מְלָכִים אֶת הַחֲמִשָּׁה: (י) וְעֵמֶק הַשִּׂדִּים בְּאֵרֹת בֶּאֱרֹת חֵמָר וַיָּנֻסוּ מֶלֶךְ סְדֹם וַעֲמֹרָה וַיִּפְּלוּ שָׁמָּה וְהַנִּשְׁאָרִים הָרָה נָסוּ: (יא) וַיִּקְחוּ אֶת כָּל רְכֻשׁ סְדֹם וַעֲמֹרָה וְאֶת כָּל אָכְלָם וַיֵּלֵכוּ: (יב) וַיִּקְחוּ אֶת לוֹט וְאֶת רְכֻשׁוֹ בֶּן אֲחִי אַבְרָם וַיֵּלֵכוּ וְהוּא יֹשֵׁב בִּסְדֹם: (יג) וַיָּבֹא הַפָּלִיט וַיַּגֶּד לְאַבְרָם הָעִבְרִי וְהוּא שֹׁכֵן בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא הָאֱמֹרִי אֲחִי אֶשְׁכֹּל וַאֲחִי עָנֵר וְהֵם בַּעֲלֵי בְרִית אַבְרָם: (יד) וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו וַיָּרֶק אֶת חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ שְׁמֹנָה עָשָׂר וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיִּרְדֹּף עַד דָּן: (טו) וַיֵּחָלֵק עֲלֵיהֶם לַיְלָה הוּא וַעֲבָדָיו וַיַּכֵּם וַיִּרְדְּפֵם עַד חוֹבָה אֲשֶׁר מִשְּׂמֹאל לְדַמָּשֶׂק: (טז) וַיָּשֶׁב אֶת כָּל הָרְכֻשׁ וְגַם אֶת לוֹט אָחִיו וּרְכֻשׁוֹ הֵשִׁיב וְגַם אֶת הַנָּשִׁים וְאֶת הָעָם: (יז) וַיֵּצֵא מֶלֶךְ סְדֹם לִקְרָאתוֹ אַחֲרֵי שׁוּבוֹ מֵהַכּוֹת אֶת כְּדָרְלָעֹמֶר וְאֶת הַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ אֶל עֵמֶק שָׁוֵה הוּא עֵמֶק הַמֶּלֶךְ: (יח) וּמַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם הוֹצִיא לֶחֶם וָיָיִן וְהוּא כֹהֵן לְאֵל עֶלְיוֹן: (יט) וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: (כ) וּבָרוּךְ אֵל עֶלְיוֹן אֲשֶׁר מִגֵּן צָרֶיךָ בְּיָדֶךָ וַיִּתֶּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכֹּל: (כא) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ סְדֹם אֶל אַבְרָם תֶּן לִי הַנֶּפֶשׁ וְהָרְכֻשׁ קַח לָךְ: (כב) וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל מֶלֶךְ סְדֹם הֲרִמֹתִי יָדִי אֶל ה' אֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: (כג) אִם מִחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ נַעַל וְאִם אֶקַּח מִכָּל אֲשֶׁר לָךְ וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הֶעֱשַׁרְתִּי אֶת אַבְרָם: (כד) בִּלְעֲדֵי רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים וְחֵלֶק הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָלְכוּ אִתִּי עָנֵר אֶשְׁכֹּל וּמַמְרֵא הֵם יִקְחוּ חֶלְקָם:

**3) פרק טו**

(א) אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְבַר ה' אֶל אַבְרָם בַּמַּחֲזֶה לֵאמֹר אַל תִּירָא אַבְרָם אָנֹכִי מָגֵן לָךְ שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד: (ב) וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֲדֹנָי ה' מַה תִּתֶּן לִי וְאָנֹכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי וּבֶן מֶשֶׁק בֵּיתִי הוּא דַּמֶּשֶׂק אֱלִיעֶזֶר: (ג) וַיֹּאמֶר אַבְרָם הֵן לִי לֹא נָתַתָּה זָרַע וְהִנֵּה בֶן בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי: (ד) וְהִנֵּה דְבַר ה' אֵלָיו לֵאמֹר לֹא יִירָשְׁךָ זֶה כִּי אִם אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֵּעֶיךָ הוּא יִירָשֶׁךָ: (ה) וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הַבֶּט נָא הַשָּׁמַיְמָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לִסְפֹּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ: (ו) וְהֶאֱמִן בַּה' וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה: (ז) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאוּר כַּשְׂדִּים **לָתֶת לְךָ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ**: (ח) וַיֹּאמַר אֲדֹנָי ה' **בַּמָּה אֵדַע כִּי אִירָשֶׁנָּה**:

**4) דברים פרק ב**

(א) וַנִּפֶן וַנִּסַּע הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם סוּף כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֵלַי וַנָּסָב אֶת הַר שֵׂעִיר יָמִים רַבִּים: ס (ב) וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי לֵאמֹר: (ג) רַב לָכֶם סֹב אֶת הָהָר הַזֶּה פְּנוּ לָכֶם צָפֹנָה: (ד) וְאֶת הָעָם צַו לֵאמֹר אַתֶּם עֹבְרִים בִּגְבוּל אֲחֵיכֶם בְּנֵי עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר וְיִירְאוּ מִכֶּם וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד: (ה) אַל תִּתְגָּרוּ בָם כִּי לֹא אֶתֵּן לָכֶם מֵאַרְצָם עַד מִדְרַךְ כַּף רָגֶל **כִּי יְרֻשָּׁה לְעֵשָׂו נָתַתִּי אֶת הַר שֵׂעִיר**: (ו) אׇכֶל תִּשְׁבְּרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף וַאֲכַלְתֶּם וְגַם מַיִם תִּכְרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף וּשְׁתִיתֶם: (ז) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶךָ יָדַע לֶכְתְּךָ אֶת הַמִּדְבָּר הַגָּדֹל הַזֶּה זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה ה' אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ לֹא חָסַרְתָּ דָּבָר: (ח) וַנַּעֲבֹר מֵאֵת אַחֵינוּ בְּנֵי עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר מִדֶּרֶךְ הָעֲרָבָה מֵאֵילַת וּמֵעְצְיֹן גָּבֶר ס וַנִּפֶן וַנַּעֲבֹר דֶּרֶךְ מִדְבַּר מוֹאָב: (ט) וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי אַל תָּצַר אֶת מוֹאָב וְאַל תִּתְגָּר בָּם מִלְחָמָה כִּי לֹא אֶתֵּן לְךָ מֵאַרְצוֹ יְרֻשָּׁה **כִּי לִבְנֵי לוֹט נָתַתִּי אֶת עָר יְרֻשָּׁה**: (י) **הָאֵמִים** לְפָנִים יָשְׁבוּ בָהּ עַם גָּדוֹל וְרַב וָרָם כָּעֲנָקִים: (יא) **רְפָאִים** יֵחָשְׁבוּ אַף הֵם כָּעֲנָקִים וְהַמֹּאָבִים יִקְרְאוּ לָהֶם אֵמִים: (יב) **וּבְשֵׂעִיר יָשְׁבוּ הַחֹרִים לְפָנִים וּבְנֵי עֵשָׂו יִירָשׁוּם וַיַּשְׁמִידוּם מִפְּנֵיהֶם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם** כַּאֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יְרֻשָּׁתוֹ אֲשֶׁר נָתַן ה' לָהֶם: (יג) עַתָּה קֻמוּ וְעִבְרוּ לָכֶם אֶת נַחַל זֶרֶד וַנַּעֲבֹר אֶת נַחַל זָרֶד: (יד) וְהַיָּמִים אֲשֶׁר הָלַכְנוּ מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ עַד אֲשֶׁר עָבַרְנוּ אֶת נַחַל זֶרֶד שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה עַד תֹּם כָּל הַדּוֹר אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לָהֶם: (טו) וְגַם יַד ה' הָיְתָה בָּם לְהֻמָּם מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה עַד תֻּמָּם: (טז) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר תַּמּוּ כָּל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה לָמוּת מִקֶּרֶב הָעָם: ס (יז) וַיְדַבֵּר ה' אֵלַי לֵאמֹר: (יח) אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת גְּבוּל מוֹאָב אֶת עָר: (יט) וְקָרַבְתָּ מוּל בְּנֵי עַמּוֹן אַל תְּצֻרֵם וְאַל תִּתְגָּר בָּם כִּי לֹא אֶתֵּן מֵאֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן לְךָ יְרֻשָּׁה **כִּי לִבְנֵי לוֹט נְתַתִּיהָ יְרֻשָּׁה**: (כ) אֶרֶץ רְפָאִים תֵּחָשֵׁב אַף הִוא רְפָאִים יָשְׁבוּ בָהּ לְפָנִים וְהָעַמֹּנִים יִקְרְאוּ לָהֶם **זַמְזummִים**: (כא) עַם גָּדוֹל וְרַב וָרָם כָּעֲנָקִים וַיַּשְׁמִידֵם ה' מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֵׁם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם: (כב) **כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לִבְנֵי עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֶת הַחֹרִי מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֵׁם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם עַד הַיּוֹם הַזֶּה**: (כג) וְהָעַוִּים הַיֹּשְׁבִים בַּחֲצֵרִים עַד עַזָּה כַּפְתֹּרִים הַיֹּצְאִים מִכַּפְתֹּר הִשְׁמִידֵם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם:

## בראשית פרק יד – פרשנים

**1) רש"י** - (א) **אמרפל** - הוא נמרוד שאמר לאברהם פול לתוך כבשן האש: **(ב) ברע** - רע לשמים ורע לבריות: **ברשע** - שנתעלה ברשעו: **שנאב** - שונא אביו שבשמים: **שמאבר** - שם אבר לעוף ולקפוץ ולמרוד בהקב"ה: **בלע** - שם העיר: (ג) הוא ים המלח - לאחר זמן נמשך הים לתוכו ונעשה ים המלח....(**ז) עין משפט הוא קדש** - על שם העתיד, שעתידין משה ואהרן להשפט שם על עסקי אותו העין, והם מי מריבה. ...**שדה העמלקי** - עדיין לא נולד עמלק ונקרא על שם העתיד:

**2) רד"ק - (א) ויהי בימי אמרפל** - באותם הזמנים שהיו אלה המלכים כל אחד במקומו היו המלחמות האלה שהולך ומספר, וכן ויהי בימי אחשורוש, והדומים לו. ונכתב זה הספור בתורה להודיע יושר לבב אברם עם האל בוטח בו בכל לב, כי במעט אנשים רדף אחר ארבעה מלכים, להודיע כי ראוי לאדם למסור עצמו למקום סכנה להציל קרובו כמו שעשה אברהם אבינו: (**ב) הוא ים המלח** - העמק ההוא היה סמוך לים המלח, או הוא עצמו נעשה אחר כן ים, והוא הנקרא היום ים המלח והוא גבול ארץ ישראל כמו שכתוב בגבולים: (**ח) ויערכו אתם מלחמה** - אלה החמשה שיצאו ערכו אתם מלחמה כי חשבו להתחזק עליהם אולי נעזרו בעם אחר, כי לפיכך מרדו בהם, ואלה לא היו אלא ארבעה הנזכרים לפיכך חזר ואמר את כדרלעמר, כי כבר אמר אתם מה צריך לאמר עוד את כדרלעמר, אלא בא לומר כי אלה החמשה נעזרו בעם אחר ואלה לא היו אלא הארבעה שזכר ואעפ"כ נצחום כי מה' היתה כדי שיעשה אברהם שֵׁם במלחמה ההיא כמו שהבטיחו ואמר לו ואגדלה שמך. וכדי להראות לעולם צדקת אברהם ובטחונו באל בכל לב, כי הם נצחו חמשה מלכים ואעפ"כ רדף הוא אחריהם במעט עם, ועליו ועל כיוצא בו נאמר ובוטח בה' ישוגב (משלי כ"ט כ"ה) וכדי להגדיל המעשה עוד הוסיף ואמר ארבעה מלכים את החמשה:

MEIR SCHWEIGER | meirs@pardes.org.il

**3) ר' יוסף בכור שור - (ב) ברע, ברשע.** על שהיו רעים וחטאים נקראו מלכיהם על שם רשעם**....(ה) ויכו את רפאים וגו'.** כל אילו הארצות היו לאותן המלכים שמרדו, ולכך השחיתום.

**4) רמב"ן - (א) ויהי בימי אמרפל מלך שנער** - המעשה הזה אירע לאברהם להורות כי ארבע מלכיות תעמודנה למשול בעולם ובסוף יתגברו בניו עליהם ויפלו כלם בידם, וישיבו כל שבותם ורכושם. והיה הראשון מהם מלך בבל, כי כן העתיד, כדכתיב (דניאל ב לח) אנת הוא רישא די דהבא. ואולי "אלסר" שם עיר במדי או בפרס. "ועילם", בעיר ההיא המלך מלך יון, הוא המלך הראשון, ומשם נתפשט מלכותו כשנצח דריוש. וכבר הזכירו זה רבותינו (ע"ז י א) רבי יוסי אומר שש שנים מלכו בעילם, ואחר כך נתפשטה מלכותם בכל העולם כולו. "ומלך גוים" המלך על עמים שונים אשר שמוהו עליהם לראש ולקצין, רמז למלך רומי אשר המלך על עיר מקובצת מעמים רבים, כיתים ואדום ויתר גוים: וכך אמרו בבראשית רבה (מב ב) אמר רבי אבין, כשם שפתח בארבע מלכיות, כך אינו חותם אלא בארבע מלכיות וכו'. ושם עוד (מב ד, בשינוי לשון) ויהי בימי אמרפל מלך שנער, זו בבל. אריוך מלך אלסר, זו מדי, כדרלעומר מלך עילם, זו יון, ותדעל מלך גוים, זו מלכות אדום שהיא מכתבת טירוניא מכל אומות העולם:

**5) רבינו בחיי - (א) ויהי בימי אמרפל מלך שנער**... ותגיד לך הפרשה שהיה אברהם אבינו גבור ואיש מלחמה, כי ארבעה מלכים עשו מלחמה עם החמשה ונצחו הארבעה, ואברהם אבינו נצח את הארבעה והתגבר עליהם. **(ה) בא כדרלעומר**.....והאריך הכתוב בספור המלחמה הזאת ובגבורתו הגדולה של כדרלעומר והמלכים אשר אתו, שנצחו ה' המלכים עם הגבורים הגדולים היושבים בערי המבצר ועם ההמון הגדול שלהם, כדי שיתפרסם מזה ענינו של אברהם אבינו בגבורתו הגדולה שנצח את המלכים הנוצחים, וכענין שכתוב: אחרי שובו מהכות את כדרלעומר ואת המלכים אשר אתו.

**6) ספורנו** - (**יב) ויקחו את לוט בן אחי אברם**. התאמצו לשבות את לוט מפני שהיה בן אחי אברם שידעו עשרו, והיו מצפים שיפדהו אברם בהון רב:

**7) הכתב והקבלה - (ה) את רפאים**. ספור המלחמה שעשו ארבעה מלכים את החמשה ושארבעה הכו את רפאים והזוזים והאימים והחורי, נראים דברי מותר, אחר שלא היה בענין זה פעולה נמשכת לאברהם, והיה הספיק לומר ויצא מלך סדום ומלך וגו' ויערכו מלחמה בעמק השדים את כדרלעומר וגו', וכל שאר הספור אין בו צורך כלל, **ואמר הרא"ש שבא להודיע שאלו המלכים נצחו במלחמתם את רפאים הזוזים והאימים והחורי, ואלו הם אשר ניתנו לבני לוט ולבני עשו (כנראה בפ' דברים), והורה לנו שבדין ירושה באו בני לוט ובני עשו אל המקומות האלה, אחר שאברם נצחם הרי כל מה שכבשו באותה מלחמה זכה בה אברם, ועשו ולוט ירשו אותם מאברהם, לזה בא הספור מלכידת אותן העיירות**.

**8) רש"ר הירש** - (א) **הרי לפנינו הסיפור ההיסטורי הראשון על מלכים ומלחמותיהם. נתבונן במציאות, המתוארת כאן - למען ניטיב להבין את תפקידו של אברהם ועמו. השיטה שהחלה עם נמרוד הקדימה להבשיל פרי. הן דור הפלגה היה בימי נעוריו של אברהם. אז מינה נמרוד את עצמו למלך. אמנם, הוא עצמו איננו קרוי מלך, אך הוא נהג בטכסיסי מלכות: "ותהי ראשית ממלכתו" וגו' (בראשית י, י). וזו היתה שיטתו: הוא ניצל לרעה את כוחות האומה - לצורך מטרותיו שלו; והוא הקריב את אושר הפרט - על מזבח הכבוד הלאומי. שיטה זו כבר היתה כאן מפותחת מאד. אין כאן תולדות האומות, אלא דברי ימי המלכים. ובכיכר הירדן הקטנה שלטו**

**חמשה מלכים! הרי כאן ראשית המלכות. לכל עיר - מלך משלה.** וכן אתה מוצא לאחר מכן בימי יהושע בן נון: שלושים ואחד מלכים בארץ ישראל הקטנה! .... **גם מבחינה אחרת יש חשיבות למאורע הזה, וכבר העירו על כך חכמינו: בדף הראשון של ההיסטוריה המדינית נזכרו ארבע מלכויות; וכן אתה מוצא לאחר מכן - במהלך הכללי של ההיסטוריה העולמית: אף היא מתחלקת לארבע מלכויות; וסופן שייפלו בידי המלך המשיח, המנצח בעוז ה'.** לפחות שני שמות של ארבע מלכויות העולם נזכרו בפרשה זו: בבל (שנער) ומדי (עילם). אמור מעתה: כבר בתקופה הקדומה ביותר היו שני אלה עורכים מסעות כיבוש לארץ ישראל וסביבותיה; וארץ ישראל נכבשה בידיהם כבר אז (עי' בראשית רבה מב, ב). **אמת כללית נודעה כאן לאברהם אבינו: השפע מביא שעבוד לאומות - כלפי פנים וכלפי חוץ. לכל אומה הרי הוא אומר: אל תקרא "חָרות", אלא "חֵרות", אין חרות פנימית וחיצונית אלא תחת שלטון החוק המוסרי** (עי' לעיל ט, כז). אולם, עובדה נוספת נודעה כאן לאברהם, והיא נוגעת לעמו בייחוד. הארץ שדר בה הובטחה לעמו; והנסיון הראשון שנתנסה בו עליה היה: רעב, והנסיון השני: מלחמה! אין הארץ משפיעה בעצם טבעה - לא שגשוג טבעי ולא עצמאות מדינית. משתי הבחינות האלה הרי היא הניגוד הגמור למצרים. יבול ארצה תלוי ברחמי שמים; ומצבה המדיני גרם לה, שלא יכלה לעמוד בפני כל כובש. **ארץ ישראל כשהיא לעצמה מופקרת לרעב ולתלות מדינית. ארץ ישראל היא "בטבור הארץ", היא מקום המפגש של אירופה, אסיה ואפריקה; וכל המלחמות הגדולות שזעזעו את העולם פגעו בה פגיעות קשות. ודוקא משום כך היא נבחרה. אילו זכו ישראל, היו בונים חיי קודש בארץ הזאת; כובש לא היה מעז לקרב לגבולם**.... **והמאורע הזה הוא אזהרה גדולה להם: השפע והמותרות הם אויבי החירות - אם אין חיסון מפני סכנתם. ישראל לא יזכו בחירות ובעצמאות בשבתם בארץ הזאת, - אלא אם כן יתמסרו לתורה בכל מאודם. ארץ עשירה, "זבת חלב ודבש", מגדלת אוכלוסין חלשים; ורק כניעה לעול התורה היא ערובה לחירות ועצמאות. חותמת השלטון של התורה טבועה על החקלאות בארץ ישראל** (כלאים); וחומרה יתרה נוהגת בעבודת הכרם, המייצגת את השפע והמותרות (כלאי הכרם, איסור הנאה). **אזהרה גדולה בכל מקום ובכל זמן: אין שגשוג לישראל אלא על אדמת התורה; ישראל יאבד מבחינה טבעית וחברתית, אם יפרוק מעליו את עול התורה.** והיתה זו חויה גדולה לאברהם. חמשת המלכים נכנעו ועבדו את כדרלעומר; בסופו של דבר מרדו בו - ואין ספק שהיו חזקים, שכן כדרלעומר נאלץ לצרף בעלי ברית כדי לחזור ולהכניע אותם - והם הובסו. ועתה עלה בידי אברהם, הוא לבדו עם אנשי ביתו, להכניע בעזרת ה' את מלך המלכים! אברהם חוזר וכובש את הארץ, פשוטו כמשמעו. הוא רודף את כדרלעומר, עורך מסע כמעט בכל הארץ - מחברון ועד דמשק - מגרש אותם ומשחרר את הארץ. **הבטחת ה' מתגשמת לעיניו פשוטה כמשמעה: "לך אתננה". וכך רואים גם הנביאים בחזונם: ארבע מלכיות כובשות את העולם, וגם ארץ ישראל נופלת בידיהם, - אך עם ישראל יתגבר על כולם, ובעזרת ה' הוא יגבור על העולם.**